

Срба
Митровић

МАГЛИНЕ,
САЗВЕЖЂА РАД

Срба Митровић
МАГЛИНЕ, САЗВЕЖЂА

Библиотека
РАД

Уредник
СИМОН СИМОНОВИЋ

Приређивање и поговор
ТАЊА КРАГУЈЕВИЋ

На корицама: "Лето", уље Милана Туцовића

СРБА МИТРОВИЋ

МАГЛИНЕ,
САЗВЕЖЂА
(СНОВИДНЕ МАПЕ)

РАД

УВОДНА ПЕСМА

*(После Хераклија Ефежанина,
фр. 21 и 26)*

Будни гледамо
Смрт,
И смрт, и смрт.

Уснулима
Видик нам снови,
Предели
Искидане душе.

Мртвима
Живот је траг
Који бисмо да гледамо.

СНОВИД

1.

Кад закорачих путем сна,
Лахор низ реку,
Указа ми се прозрак па драгуљ
Свега најближег.

Ал дом је мој
Плавет висине,
Ноћ виловита, ведро,
Просијавање Млечнога пута
Бескрајем прадавне светлости
Живих и угашених звезда.
Да л тако навире преплет
Сновидних сећања?

Ту бејаш други.

ЈУТАРЊА ПЕСМА

Док сам седео на калемегданској клупи са млађим
београдским песником (да ли баш са Комадином?), про-
маче крај нас девојчурак испијајући чашу воде на којој
беху руком исписани стихови.

СТРЕПЊА

Одшкрину ли се врата,
Душа ће изићи
И бићеш што и она
И својим својима -
Наход.

НАГОВЕШТАЈ

Понекад мислим
О оним што *неспагоше* -
И тад се јавиш ти
Блага смрти
Што поуздано
Сваким куцајем
Водиш ме њима
У непознато.

ДОРЂОЛ

Кроз широм отворен прозор
Претрпане болесничке собе
Допире звук јесењег поподнева,
Стишани одзвук града, музика
Осунчане вере: трепер ваздуха
И мило таложeње тишине.
Надала се сустала моћ
Жедно полегле главе
У гргољење и гутљаје ...

Но строги, глухи
Ослушкивач тишине,
Уздрхтао пред празним
Рекламним обећањем
Тоне и даље у загушљив сан
Пун будних авети.

ДВОЈИЦА

Толике часове проведох
Наднесен над словним знацима,
Загледан у причу
О патњи и стварању,
И никад да ме охрабри вест
Да се из приче може изићи
У другу скривену судбину;
Постоји само Дело
Што генерације искушава
И није важно нимало
У каквим мукама бејаше створено.

И мене, ето,
Буниле, прогониле,
Те различне, свеједно сличне,
Свакодневне бриге и јади,
Фјодора Михаиловича и Лава Николајевича,
Сиромашка и несрећника,
И грофа добротинитеља.
Зар сам ја једини
Кога те неправде боле?
Стварати, писати, фанатичком упорношћу
Носећи неиздржљив терет
Стварности и замисли!
И мерити прах златоткан
У непознатој рањивости!
Тако то беше, јер патња је закопана
Плитко и плиће,

Или дубоко,
А видљив само је вез
Који нас заводи.

О ПЕСМАМА

"То су само твоје лутке",
Рече ми Строги Саговорник,
"Крпице које чуваш
Скривајући своје мисли
О власности, о породици."
Ђутао сам у себи проверавајући
Ваљаност општих назора
И своју неугасиву застрашеност.
Јест, беше ту мало наде
Да све може бити другачије
Пред лицем јавне просудбе.
Могло би, да, али колико стварно
Ако је превише дубоко скривено,
Као гроб без ознака,
Ил црна земља што коров рађа.

ДОБРОБИТ

(За Милана Туцовића)

Свет је неисцрпан и неосетно
Гура нас у обухват празнога колекционарства.
И уметност ту мора стати
И сагледати одразе, пресеке, локот
У ком је темпиран експлозив,
Или пак прса младе жене
Што у сваштарењу
Задихаше се пре буђења.
Залуд би било набрајати
И даље трагати за картом света
Залуђујући се комерцијалним
Све даљим путописом.
Шта овај човек слика видимо,
Шта смера исказује се убрзо,
Али коме од нас неколицине он говори
Својим достигнутим језиком?
И да ли је ово раскршће плодна земља,
Ил само скица маркетинга?
Ћутимо, ил само као нестрпљив коњ
Копитом повређујемо тло
И рану отварамо у мраку.
Доста је каже први
Кликтај маште или сећања,
Само да се прекине тај стални покрет таласа
И воду притегне бонаца. Ал ако поново,
Каже други, започне исто, хоћемо ли опет
Пасти у стару грешку преноса
Неотклоног истог? Трећи више не сумња

Да сан делимице понавља виђено,
Али га неосетно мења
Уздрхталом руком мајстора.
Ја сам пак само копач,
Црв који у срцу преврће земљу
И припрема је за ново рађање.
Притиска ме овај свет као тамна покривка
Чернозјома.

(14. јануар)

СНОВИД

2.

Бејах и враг и бог,
Обузет страхом жизњерадости.
Сан ме одржа самотног
У самом врелу радости.
Посртах, падох, али ох,
Дигох се чудом и угледах
Тај скривен пут што води
У крило давно - слободи.

НЕПОВРАТ

Могу ли бити друго, до ли оно што јесам на негативу
свога живота? Непознат себи самом забавих се приви-
дом жеља и набеде. Има ли већег губитка до везати се за
непостојеће што га и снови мимоилазе?

МИНИ, УНУЧИЦИ

"Два и два су четири,
Ми смо ђаци весели!
Јупајдија јупајда
Јупајдија хоп-са-са" -
Орила се девојачка песма
У предвечерњем сивилу
Тесног ходника интерната
Суботичке женске препарандије.
Твоја прабака Драгиња Мишић
Беше у том ведром друштву,
Врањанка покрај Лозничанке Даринке,
Држале се рукама и махале њима
У ритму своје младости.
Кад потом, државни стипендиста,
Поста учитељица у Божици,
На самој бугарској граници,
Самовала је у својој сељачкој собици,
А дружбу налазила у учионици.
Комите двеју држава лутале су двадесетих окол,
А једне ноћи, док је у страху дрхтала,
Неко јој на прозор куцао.
Беше то учитељ Бора Митровић,
Ком омиљена песма поста,
"Три пут ти чукнал на пенџер,
Мила даскалице,
А ти ми пенџер не отвори,
Даскало..."
Овај храбри човек убрзо

Поста твој прадеда. Одведе Драгињу
У дом свој у Нишу, а затим
Док су у љубави удвоје службовали
По селима јужне и источне Србије
Ти свога деду доби.

Време је галопирало,
Час белац, час вранац,
Букну светски рат, други, животи многи
Згаснуше, а када клање прође
Муке и срећа се помешаше.
Време је одмицало,
Генерације се преклапале.
Твој отац и мајка,
Ђаци исте школе,
Нађоше своју љубав такође
И ти се, ево, роди,
Чудо њихове и наше среће.
Гледамо те с радошћу
Како растеш и јачаш
Окружена бригом, љубављу,
Дочекана свуда својом добром срећом
И ведром судбином
Што су ти у очима видљиве.

КРУШКА

Боже мој, најтеже беше
На крушку се испети
У великој башти иза дедине куће
И бити висок као она,
Гледати свет као она,
Па потом жељан тла
И својих слободних покрета
Заплакати у подневној тишини
Високо пред собом,
И чекати, чекати,
Неспреман
За тај страхован пад,
Или за неизвестан срамотан спас.

ПРЕДГОВОР

Неосетно,
Као и сама прича,
Протиче време,
Промиче,
У се се улива
И губи
У необухватни бескрај,
У море,
У небо,
Одасвуд видљиве,
Плаве.

То беху сећања
Дигнута ветром времена,
Изгубљена у твоме свемиру
Заувек.

НЕВИДЉИВ, НЕМИРАН

Скрасих се невидљив и немиран
Као да већ ме нема,
Оћутах изазове
Подесне речитости,
Па се потрудих
Да будем *нишња*
Тражећи лек
Свој узнемирености.

И ево, овде сам,
Слика онога стварног
Што слепо прилази
Давној судбини
Свих прошлих живота,
Генеалогји
Успона и падања
У ништавило.

РАЗЛИКЕ

Да ли те страши помисао
Што си још увек тамо
Где си некада био?
Или се у забраву надах
Да промене нема,
Да си још увек
Препуштен заблудама?
Лагано хваташ
Ту малу разлику сећања
Која обнавља живот
Не напуштајући га.
Сад чекаш вест
О живој неизвесности
Што овај дан
Окончава.

ПОНИЗНОСТ

Безазлен сам и мали
Пред оним што долази,
Скривен у савршеном ништа
Несрећу што призива
И која неизбежно прилази,
Непрекидно, дуго,
Као куцање часовника.

Ипак сам радостан, јер могу
Молитава да будем срок,
Понизан и сузама испран
Као новорођенче срећом
Коју једва да препознаје
У голом болном живљењу.

ЗАШТО

Сваки се час питах *зашто* и *зашто*,
О којечему и текућем и вечном,
Па се подвргох својим одговорима
Свем непознатом прошлом и будућем.
Ако је ово последњи дан живота,
Онда сам заиста на средишту пута,
И *шамо* и *овде*, мој Саговорниче.

УПУЋЕНО СЕБИ

Што сада имаш
Никада више нећеш имати,
Баш то Каирос отима.
Остаје сећање,
Тек једва чујна цвила
Измењена даљим губљењем.

Јеси и ниси
Сам,
Имаш и немаш
Своје биће,
И опростиве намере
Да будеш срећан.

СНОВИД

3.

Дуго је путовати сам,
Гледати горе и воде,
Мислити о пустој насеобини
И невиђеним пределима.
Јер исто је оно
Што сличи теби
И пред очима се дуби
Као сјај траве и тврдина
Самотне стене.
Застати не можеш
У своме умору,
Говориш као познато лице
У давном сну.
Сам
И овај пут.

ЈУЛ

Расуо се свет
У облике и боје,
Зелено и плаветно,
Тамно и буктаво жуто,
Коцке и призме,
Лопте и пирамиде.

Пружиле се громаде,
А сегменти ликова
Издужују се у линије,
Квадрати и трапези
Вијугају и поигравају
Испод белина
У сталном разобличавању.

Напред су закључане вратнице,
А шкрипа која се чује
Долази из дубине
Баш испод нечијих ногу.
Тако звуци допуњују
Разноликост сензација
И шире се према празнини
Свуда отвореној.

Застајеш,
Иако то мора да је немогуће,
И руком тражиш трагове свежине
На своме лицу.

Добар је низ дана завршен
И свет, сада компактан,
Прима те у обећани загрљај.

ШТА СЕ ДЕШАВА

О правилима
Не може бити речи.
Кад би их било
Мртви би били непостојеће,
А не власне судије
С доказима и ћутњом.
Они знају ко смо
И зашто страдамо
У заблудама
И гледају нас
Заувек саме.

Могли би да нас оправдају
Ти поуздани зналци,
Или да казне чак,
Ал пошто нити прописују,
Нити захтевају било шта,
Остављају нас
Ћутећи
Да наша дела
Буду нам вечна казна,
Оно неизбежно што непрестано срећемо,
Као та недоступна вечна правила.

ЦЕЛУЛОИД

Ти весели срећни људи с филма
У слављу уз музику
Разиграни и неуморни,
Годинама већ забављају друге,
А сами се преселише даље од живота.
Па иако то знамо
Спремни смо свој дан живота да дамо
За један заносни час заборав,
За таласави транс препознавања и љубави.

ПРЕД ВИДИКОМ

Док бејаш млад и зелен,
Пун свога сопственог знања,
Збуњен се освртах, гледах
У сенци сумрачног дана
Тајновиту дубину шуме
Која не говори ништа,
Зрно је светла у даљини.

Хајку ли чеках да се јави
Што сваког и тако прати?
Ил видех то мртво око
Бившега доброг другара?
Први пут бејаш осмуђен
Неоткривеним прозраком мрака,
Позивом што кашто се јави.

САН

Пробудио си се из својих животних снова
И сада сневаш можда туђе снове,
У којима скривен у другим ликовима,
Напуштен и сам у туђини, не прихваташ
Исписане истине и лажи што се тискају,
Даве те и непреболно чуде: јад
Обичан као утабана земља
Над заједничком ратном гробницом.

ПРЕДОСЕЂАЈ

Кад не будеш оно што јеси,
Већ само то што мораш бити,
Твоје ће речи сведочити
Да ускрснуће је љубав
Што те задеси.

СНОВИД

4.

Ко не загрли циљ свога пута,
Тај живи још увек сам
И броји последње дане.
Иза склопљених очију
Понорница се губи,
А слике навиру у сан;
Нит им је само сећање
Што блуди не за временом,
Већ у тлапњи што жеље нема:
"Мени припада свет
Којино не свану никад."

ВРАТИО СИ СЕ

Да ли се једном бар десило
У тачном том животу
Што сваку и најмању промену бележи,
Нешто тако немогуће, непојмљиво,
Да прошлом те забораву врати?
Ту си, и све је ту,
Прошлост, чинило се неизмењива,
А све однекуд поста другачије,
Изглед и боје, маске људи,
Затурене радости и сумње.
Вратио си се, вратио,
Поноћ се вратила
Да узме своје,
Да пустог те остави.

Јест један је
Тај тачан живот
Што сваку промену бележи,
Ал светлост новог дана
Своје кад зраке уврежи,
Бледа се ватра распростре преко свега
И тихо, тихо, танана нит прегори
И све остане вечно и друго
У равнодушју изгубљено.
Вратио си се (камо да ниси!)
И све препознао -
Но залуд!
Ти више ниси што си био,

Ни то чак што нагло јеси,
Јер талас новог дана стиже
И задах непоћуд истине.

ДВА ХАИКУА

*

Магла се диже.
Јоште се не нагледах
суште празнине.

*

Не остварења -
лепе ти жеље носе
Нове године.

ДУХ ОБМАНЕ

Дуго ли, предуго,
Учих,
Ту самолепљиву вештину оптимизма,
Да себе још увек обмањујем,
Друге више не,
О скорој својој пропасти.
Дух обмане у речима је,
Не у ћутању
Које те
Безнађем
Прочишћава.

ШТА САД ?

Не певам ни о чем одређеном,
О тој изгубљеној ствари, о земљи
Коју не видех, о томе човеку
Што стоји између мене и мог живота.
Певам о радости ослушкивања
Толико недовршених сећања, осећања,
О расплнутости давнога дана
У видуку јадранског плаветнила
Док јече далеке планине
И све се буди у нади
Да краја ничему нема.

Међутим, данас је друго!
Накупило се неосетно
И мили по намрешканој кожи
Болнога тела. Патник сам
И то ми као сваком пристаје
Док у себи трошим
Сваки откуцај крви.
Чврсто сам везан, чврсто,
За непомичну вољу
Да опстанем
У оном што је било.

РАДНИ НАПОН

Развејан је прах.
Голе лобање пуне су родне земље.
Свака кост за себе
У костуру слепљеном црницом
Стамен је универзум.

Коме да говорим
Ослоњен на споменички камен,
Слика изнемогле прошлости?
Трепери светлост, топлина и мраз,
Густо сито је ово време,
Плаво и жуто су једно,
А овај пејзаж гладан.

НЕПОЗНАТ

Жалости моја, животе мој,
Одболовах те тражећи
У изгубљеној пустињи прошлости
Мрвице сећања и срећу,
И склопих причу
Болесног веровања
Да неко сам други.

БЕЗ ОДГОВОРА

Сан ми измаче пре но се јави
И сада гледам мрачне слике,
Хуј непокретне непрозир таме,
Све што је остало од неме приче -
Гримасу празног огледала.

Кад се упитам где се деде
То неречено, невиђено,
На ум ми паде млака киша,
Детиња немоћ неизмерна,
Суноврат оног што ће доћи.

СНОВИД

5.

Нагледах те се,
А као да те нисам видео.
Крећем се укосо, повијен
И машем ти руком
Коју изгледа не видиш.
Ти си извесно само ја
Од ког сам се давно одвојио.

МРТВАЧКИ САН

Заспао си и више се не будиш. Руно времена непри-
метно и непрекидно зараста у стену чврсту као што је
сама прошлост. Знаш да више нећеш моћи тамо, сем у
непоузданом сећању призивајући заблудели изгубљени
живот. Чини ти се да си заувек остао исти, а миг отуд разу-
верава те да си ти само ти. Још си неко, а не знаш ко; да ли
само одјек имена у олујном песку пустиње?

Речи нас разоткривају, покрети нас разоткривају, гестови, игре, снови, гримасе, сећања, привржености, заборави, осмеси, узвици, уздаси, болести, тегобе, склоности, укуси, обичаји, веровања, итд. а ипак не познајемо себе. Чини нам се да постојимо тако, а као да нас нема, сузама бришемо свако сазнање о себи, будимо се а нисмо ту, јер смо негде далеко где нестајемо као мрак и ништа. И како постојимо? Баш тако, губећи себе у самоосећањима.

Заирем од лутања, плутања,
Од путовања, мада
На овом једином месту где сам
Није ми нимало угодно.
Ослонац који жуљи
Изгубљена је нада
И зато лутам и плутам
Бакћући се помислима
О празноме овом крајолику.

НАРОДНЕ ПЕСНИЧКЕ ИСПОВЕСТИ

Коликогод говоре о љубави и радости, толико се патње ту испречило и неразумевања - троструке препреке, друштвене границе, раскол у самој структури средине и обичаја и растужујући исходи који памте само оно што је могло бити цвеће болног и тешког мириса, босиље и смиље, пелен и рузмарин. Патња је захваћена најпре женским ликовима пред којима је гола страдалничка извесност, неизмерна трпељивост и туга.

ДВА КУПЛЕТА

Више ми не треба ни реч, ни слика,
Молским се лествама испех до крика.

Док се висином мој издах расу,
Оте ми живот у том часу.

СЕЋАЊЕ

Салећу ме сећања, успомене
И односе ове дане као живот
Даље од касних помисли
О могућем преображају
Свакојаким тлапњи и надања.
Као да рђа гризе
Оно чег више нема.

Но када и то прође
И осећања исхлапе
Остатак сагори,
А гола свест
Трепери
Као заборављене
Љубави.

ОКРЕНУТИ ПОРТРЕ

Јаој мени с оним што га не видех
Ни у сну, нити на јави,
Већ само у случајном огледалу
Како се подсмева и гледа сажаливо
Измишљену слику јагањца,
Ил мачку у цаку примирену.
И сада ево га пред вама
У истој перфидној улози,
Мрачан филозоф у тамном тунелу
Кога не очекује нико.

Открио сам само своја допадања,
Своја интересовања и доконости,
Свакако не суштину ствари
Коју пропратни глас несвесно намеће.
Ово су моје слике,
Не рендгенски снимци структура и празнина
Који би подупрли исправне закључке
О скривеним везама прошлог и будућег.
Те речи су тек следбена открића
Оних кривуља извучених из архива
Толиких личних заблуда
И могу се сматрати признањем
Да сам већ дуго на погрешном путу
Који је додуше самосвојан, мој,
Да морам певушећи да плачем и муцам
Самољубиве прикладне фразе
О човеку на приватној екскурзији.

Бити тај други
Чудо је живота (и смрти?).
Путовао си мноштвом ликова
Тражећи себе.

Бити неко други
Помак је живота и слика смрти.

Били смо самотно своји
 И то смо знали, али
 Јели смо, пили и јели,
 Спавали, сневали,
 Лечили се од пролазних бољки,
 У свему рационални
 Као подметачи за чаше.

Веровали смо у моћ новца,
 У породичну трпељивост,
 Дивили се бљештавости моде,
 Корисности оружја и алата,
 Доконости спорта.

Знали смо тек савршеност сонета,
 Штетност врлина и порока,
 Невоље скривене у женама.
 Губили се у сувишностима
 Руковања и пољубаца,
 Плашили се инфлације, револуције, конфета.

У освит, пре сунца,
 Бескрајно небо се рађа.
 Сан мутан даљином,
 Невиђен, непознат,
 Ономе који у себе не гледа.

И то је
 Све.

СНОВИД

6.

Двоумим се док ћутим.
Да л рећи:
"Нећу више да се играм!"
Или заћутати у пећини
И душу невери дати?
Сву добру вољу
И све живе моћи
Уложих у ово сећање,
У ликове који у трагу опстају
Већ бледи у трајашности.
Ко ли сам?
Ако то знам,
Празна је мисао игра
О заборављеним пређама?

ПОСЛЕ КИШЕ

Говор је заборављен и речи бубре у загушљивој неверици, узвик за узвиком још неизговорен. Ђутња се распротрла између путева и замршене живодајне стазе су избрисане. Сад коров присећања осваја дворишта и зидове и већ се уплиће у сјај трепетљивих кровова да се изгуби. На вратима је старац сам са празном корпом и празним исплаканим очима. Мучи и жубор у слапу потока и крушка у своду неба празно и немо гледа. Трај до вечерас јагодо у роси исказана толико пута на непцу посвећеног.

О ПРОШЛОМ

О прошлом знамо колико знамо,
Почесто мало, некад нимало,
Али о самом времену,
О томе како неосетно надлази,
Покривајући сећања
Као длан поветарца или
Опрост самртничког погледа,
Како стиже наједном у моћном буђењу
Ширећи се као глас о куги,
О томе једва да слутимо.
Откуд је то "чудо са истока",
Откуд је та "промена која влада",
Откуд свет измењен и зао
Или благонаклон изненада?

НАГЛО

Изгубила се љубав у дугом зимском сну,
И све што беше прошло сада је опет ту.

Хаос почетка, мисао о узалудном,
Лутање и дворење неразумевања.

БЕЗ ОДБРАНЕ

Превише просутих речи,
Превише гнусне наде!

Суочих се с оним
Што непролазно
У телу спи.

ЈАД

Бежим и осврћем се,
Никога нема да ме гони,
Но само време гони ме даље;
Те речи у себи слутим
Као мрачну стазу која води
Ка прозечној чистини.

Можеш ли у овој фрци
Да нађеш мисао једну
Која би да те води
Као сунчева путања
Према ноћи, према
Слепоне понављању?

У ВАВИЛОНУ

Одјекује небо измешаним гласовима,
Опиљци речи мешају се међусобно,
Жмиш и ћутиш заливен
У танко постојање.

СУ-МАНТРА

Сад сваки додир врх је снежни,
Црвљански брижnoneжни,
Скученог гробног мурала.

ПОГОВОР

Моја је
Постојбина
Грех
Тачан круг
Пакла
Смућен
У кишно јутро
После
Шумскога пожара
Кад
Смрт
У подгрлцу настањена
Тиња
И гуши
И чини
Време
Непролазним.

СНОВИД

7.

Попрочекаћеш још
Да те њен додир пробуди,
Мада,
Увек је ту близу,
Пољубац
Који се не памти
Већ само једном
Осети
Изненада.

Непце се суши
И душа стрепи.
Но залуд!
Стрпи се
И насмеши
Странче.

ПРОШЛОСТ ЈЕ САМО ИГРА

Прошлост је још само игра, Каирос који не зна где би на утабаном беспућу, пројекција предрасуда уснулих/ пробуђених залудних сестара, Вере, Љубави, Наде. Реци: ја сам прошлост, зато јер више ме нема, ја сам реп кусог разиграног мачка, ја сам нагођена игра коју слепи плешу у довршеној самоћи. Ал ту је негде и помисао да може и друкчије бити, оно што се још није десило. И ту је тачка, крупна, црна, као ноћ бескрајна.

ТРЕНАЖЕР

Тресао сам се већ више од 15 минута на дотрајалом тренажеру возећи већ уморан на празно, без оптерећења. Монотона шкрипа и поспаност носили су ме даље од овог тренутка. Овим возилом "за дуге путе" као да сам тварно путовао, као да је крај мене протицао једнолик и непознат предео, а мој поглед лутао је тако окренут од свег што ми беше знано. Трајало је то већ неодређено дуго, кад - изненада зачух уморан глас који ме дозива изгледа већ дуго. Окренух ли се? Угледах своју неумрлу мајку и заустих: "Ма..!" Мрак ме наједном окружи и осетих жуљање на челу од гувернала на коме ослоњен бејаш заспао. Помислих, опет сам, опет. Морао сам да устанем и присетим се оног што сам некада знао.

ТИХА НОЋИ!

(За гр Зорана Куљачу)

У вечно мрклој васионској ноћи,
У непомућеној исконској тишини,
Безмерна празнина срце је самотно
Што куца и снује свеколике животе
И чува мук запечаћених смрти.
И то је истина вечна, једина,
Непроказана још, ал просто жива
У сваком безименом злехудом бићу:
Постојиш тамо где те нема.

И како онда разумети себе
С чежњама, бесом, говором муке?
Како се потписати, заклети и поћи,
Ако ти ненадно све бејаше дато?
Ништа је тако сваки сан, па и овај
О једином једном, о бићу смртноме,
О себи. Вај, слабоумни свете наде
Невољно примљеног веровања
Што проповеда божанску љубав.

Само је оном било друкче
Који за себе не доби ништа;
Он је остао део склада
Полученог у давно време
Када је мисао сан мутан била
Летушчи, нејасан, недовршен,
А тумач исти одговор тишине
Одевен тесном оградом мрака
И трпким уснама задушне ћутње.

ПОБЕЋИ!

Када се упале блештава светла свих прошлих година
И покаже се једнолик ужас разорених дана,
Нагорели зидови, задах шуга, патина смрти,
Прва је мисао побећи било куда из мишје рупе старости.

Ал како и куда? Талас времена једносмеран је у делти,
А немоћ се уселила у удове,
И јаук је само одзив твога сопственог гласа,
Па и он тек једва ван себе чујан.

Поглед те вара или не вара?
Ал то што гледаш не изгледа нимало важно,
То је само стара прича
Коју си чуо негда од побенавелог слутника
Изгубљеног, чијег се имена не можеш да сетиш
Ако си га икада знао?

Јао, прибежниче под чадором неблагородне патње!
Јао, заговорниче тишине!
Јао!

ЖИВОТИЊСТВО

Изгубљеност, испуштеност, слобода, ово је изгледа најповољнија човекова позиција која му пружа највише могућности да нађе себе, али не рад икаквог посебног циља, већ да опстане пред собом достојанствено и неизвесно. У виталном превирању не постоје планови нити коригент смислености, па ни наметнута вера и наук не могу да опстану у понесеној раскриљености. Да ли је Растко Петровић баш то разумевао као животињство? Рећи "Вај!", или се насмешити и наставити тим извесним можда својим путем?

БЕЗ РЕЧИ

Још и сад гори, још трепери
Стих сваки у песми без речи.

ГРОЗД ПРЕПУН СЛАСТИ

Није необично остати дома
И своје мисли брижно слагати,
Чаше мутно-прозрачних причина,
Што у креденцу дневних потреба
Повише твога угуљеног погледа
Чини се као да још светлуцају
У вечерњем надирућем мраку.

Није необично и није тешко
Видети и оно што је невидљиво
Док гасну животи блиских и милих,
Али је болно кад тако сам
Сетиш се недовршене прошлости
И свих изнова пробуђених нада
Млађих од самога рођења.

Зашто си ту? Зато ли само
Да осетиш окаснелу сласт година
И мучну радост постојања?
Но када из тог старог извора
Исплива бела углачана кост
Па се обрће као да игра
Кушајући изгубљену моћ говора -

Чему та пробуђена радост?
Јер оно све што чујеш истиха
Само су кратке вести о смртима
И јасна порука вечног тренутка

Да није случајно то што си сам,
Већ је извесно у томе навештај
Да је судбина свој тег добацила

У само срце нациљаног сна.
Слабост је ова попридошла свест
О тачном открићу што се дуљи
Од самог рођења - јеси жив
Само толико да се навикнеш
Да будеш осмишљена жеља за њима
За својим најмилијим двојницима и прецима.

КРОФНА

У врелом уљу ме скувао,
Лоптицу киселог надошлог теста,
Шећерним прахом посуо,
Па ме да чекам у излог ставио:
Даћу за сећање, залогај
Пролазног трена.

Већ неко време нестрпљив,
Ужегао од умекшалог говора,
Хвалим сведржитељев врашки план,
Читам негдање мисли
И сањам један други рај:
Вечно враћање истог.

БЕЖИТЕ ОД МЕНЕ!

Бежите од мене вражја упорности
Да се буде жељено и непостојеће
Непробуђено ништа у наручју ничег
У ноћи која траје од почетка
Свакога сна. Бежите авети пустих помисли
На свет непремошћене прошлости
У дечјем плачу што се круни
У сузе вреле у незнању. Мајке
Још није било, а отац бејаше
Већ дуго мртав. Израњао сам
Испод таласа силних вода
И ничег није било на пучини
До пене која се расипа и окупља
Пред празним жудним погледом.
Бежите дивље звери наума
У отворен тор губитнички
Да дочекамо заједно
Гледано и дочекано.

СНОВИД

8.

(Браи)

Бејак сновит,
У том ми ослон
У несталноме
Што крљушт склиску
Свету нуди.
Радостан
Руку ти пружих
Јер те нађох
У себи близу.
Твој сам
Док знам да си ту,
Као што ти постојиш
У слаткој тами бића
Док га имаш.

ЈАВА

Рекоше ми
Живим на јави,
На острвцету
Где некад боравих.
Но где сам сада -
То су мора,
И шуме гора,
И азур снова!
Живим са тобом
Колико и ти са мном,
На месту светлотамном
Где смо се срели,
Погледи и даси,
Пут си мој
И спокој
Ведрога сна.

ТРЕПТАЈ

Рад таштог углачаног разума
Тело препустих одбројавању
Дана и година -
Будној се самоћи насмејох,
Утрнулости функција
И заморноме изласку на брег
Месец да проотрим изблиза
Не бих ли ту сенку открио
Што ми се некад показивала.
И ево, док зурим у рукопис
Примакнут сапунском крају
Као да певам ту исту песму
Што памтим је као своју
Од онда још док бејох
Невољан без невоље
И бритак као бријач
Разумног самоубице.

НАМЕРНИК

Слегање раменима, ширење руку,
Одмахивање главом, оклевање
И несигурност у покретима, све то
Било је израз његових недоумица
И покушај да се неко, па и он сам,
Доведе у заблуду у вези обичног питања
На које се могло једноставно одговорити
Ђутањем или речју *не знам*. Но он је
Био политичар у успону још неизвесном
И тај стил је у смутњама изгледао уобичајен.
Сумња и оповргавање мењали су места
А он је слово продужавао и лавирао
Користећи интерпретирање претходника
Да буде без мере оштар и опредељен.

ВЛАСТ

Добре и праведне власти нити је било, нити чини се може бити, па ни најкраће време. Власт може бити само друштвено корисна у неодређеном трајању. Стајати уз власт је лично, или понекад, а врло ретко, филозофско пристајање на неправду. Онај што кажњава по задатку греши и у томе је кључ друштвене стабилности, односно нестабилности.

ЗАР САДА

(Ниш, Горица)

Зар сада ти чудо да ме пометеш
Кад на праг дома стигох
Са свим речима што теку из срца
У захвалу њима што ме родише?!
Угледах тај дом што беше туд
Где они беху, ониска таваница
И прозор према башти, топао кут
С широким лејајем где увек
Неко је драг лежао можда болестан.
Заћугах пред закоровљеном травом
И каменом с драгим ликовима
И опет крст док на се стављам
Облише крупне ме сузе
И хтедох да гласно запојем
Старинску смерну песму
О смрти. О љубави можда.
Патња се ко радост понавља
И речи служе да тако буде
Заувек.

ИЗМЕЂУ СТЕРЕОТИПА И ЧУДА

Тако се крећемо: очекујемо чудо и клонимо се научног, нога не опипава тло ако смо на путу. И када нас нешто изненади, сматрамо да је то зла срећа. Међутим, маркетинг у ТВ споту, сећам се старице која рекламирани мотоцикл опробава затвореним кишобраном као да је он нешто што нас својом тврдоћом може да изда, маркетинг кажем, открива чудо у вољи да се двоточкаш провоза и у механичком коришћењу научног. Стереотип је неизбежан, јер нас води, па када се старица посвади с придослилим власником мотора, њен дух који нас засмејава на крају игра своју игру под кацигом у брзој вожњи. Али ово не може бити рецепт, јер чудо се ипак јави само ако није упаковано...

САЖЕТА ИСТОРИЈА

Расуђуј и сноси
Сходност својих одлука.
И тако ће бити
Све док размакнути простор
Навласт ти одмерену проноси
У срећно време твоје руке.
Био си вољено чедо
И понављач достигнуте патње,
А потом узе маха
И с лакоћом превали
Неизбежни талог школовања,
Па кад у понесености
Изађе на поприште
Време се угодно расплину
Ништећи сам твој дар.

ДУПЛО ДНО

Још трају дани умилног детињства,
Држе се године заносне младости,
Блажећи сада пристигла прекорачења
Сабрана у болести
С тугом губитака.

Но знам и притајену радост што се буди
Свакога-сваког животнога трена,
Покрет исконске очуване жеље
Да власност се врати тамо где је била
Именом и погледом оличена.

И када схватим да је већ све прошло
Оно о чему маштам и говорим,
Опет се нови кладенац јави,
Наливен жубор пун свежине
У брују живог говора.

СНОВИД

9.
(Поезија)

Тешко је и болно
Признати себи и рећи:
"Поезија је све
Што имам или немам."
Рађа се ни из чега,
А одлази још даље
И не враћа се никад више
Зачудна и непоновљива. Тим путем
Толико пута ходах
И знам -
Пред свитање
Треба као у сну
Оловку и папир наћи,
Потпун низ готових реченица
Забележити.
Ох не, не само *кључну* реч,
Никад је више затим
Не можеш у обичне речи разудити
Као што зналци разбијају атом.
Безумна ова је глава
Која док спавам ради
Тражећи благо у пећини
Изгубљених сећања.
Да ли је довољно знати
Да сам само то прошло, непостојеће,
Или морам поспан тај грумен наћи
У речи обичне разуђен
Опште и свакодневне?

ДА ЛИ ?

Ако свет траје, у сну га препознајеш једино као комбинацију запамћеног и замишљеног што извиру из твојих страхова и чежњи. Тако остајеш сам, несигурану коме свету постојиш: у оном који те као ограда окружује, или у своје нестварном губљењу у таласима слаткогорког дрхтања.

ПИТАЊЕ СЕБИ

Заморно цвиле двери кад сваки час неко уђе или изађе. Неосетно привикнеш се том рефрену патње и само што још одбројаваш једнолике сигнале пролазности. То те подсећа да и сам припадаш свету ритмичног времена које нестаје у једноликом дробљењу. Шта може бити твоја дужност кад прихватиш тај шкрипав гласак?

Овај свет скоро да већ зна да мене нема, а ја то не могу да му узвратим. Узнемирићу га слабашним дисањем, понеком да ли смишљеном речју, јауком који још чини се недостаје јутарњем зраку. Па коначно и света тог као да нема да ме пробуди и дигне у своје непрегледне висине. Покашто дозовем се и сабласно ћутим не бих ли се прилагодио новом животу, но страх ме мимоилази и руке подрхтавају, тело се моје још не одазива нестајању, део је још увек засада периферних и постојаних гигања.

Јачају дани.
И мада
Међава загуди
И мучни чврсту пути,
Младо се сунце буди,
А облаци
Бивају прозирни.

У штали на слами
Тек рођен
Младенац се осмехује
Свима којима треба
Светла и љубави
Да буду присебни и своји.

"Људи моји!
Књига сте и сол
Будуће што осваја."

ОРАО

Нек славе незамењиву пролазност
Што трпа нас у трап
И вечности оставља! Али
Богови,
Знају ли они
Забраву да се одуже,
Док смрти бесмртне
Око њих на подсмех сопствен се прте?
Орао, кад уграби Ганимеда
Да служи Га и редом Олимпљане поји,
Па потом рад сећања
Што вечност опонаша
На јужно небо га стави
Крај Своје опет неуништиве слике,
Није л се поиграо те немогуће смрти
Која само временитима паше?
Прикован за свод
И сам тај плод непоћудан куша,
Горак људски напитака
Ганимедов, што само њима
Вековитост лажну значи,
А Он
На трен
Заборави
Ликове и имена
Толиких Својих жртава.

НА КРАЈУ

Завирих у забачен кутак душе,
У последњи њен најдаљи крај
Где ничег више не беше,
Баш ничег -
Ни реч, ни плач, ни уздах,
До неодрживе и силне жеље
Да се живи
Ма како -
У јаду
И како бог да,
Са вером у муку и срам!

Па се осврнух хитро и ближе
Где давна душа беше боравила
Да захвалим што и то знам
Да сам изгубљено биће
На вечној пучини праха.

ИЗ БЕЛЕЖНИЦЕ

Учини ми се
 Лебдиш ми отуд
 Где снови буде
 Силу живота,
 Стражу љубави.

Удаљим ли се
 Сећање траје:
 У наручју ми
 Свеудиљ клонеш
 У сени прошлог.

Учен је твој ход
 И осмех смеран,
 Држање којим
 Каниш ми дати
 Руку и било

Да надланицу
 Срећан пољубим
 И знам трајемо
 У живодајној
 Мајчинској води

За то рођење.

Током студија педесетих година прошлог, а као да беше претпрошлог века, спремајући дипломски, више сам се бавио читањем и преписивањем добре поезије него ли својим непосредним задацима. Црњански је био неисцрпан фокус, и то колико својим стиховима које сам тада исписивао, још и више својим преводима кинеске и посебно јапанске хаику поезије. Наравно, нисам се усуђивао да се сам искушавам и пишем хаику. То је био тек летећи ћилим стихова који ме је носио и водио у непознато и моћно азурно пространство поезије. Свакако, било је ту и многих других подстицаја, но већ почетком шездесетих, после повратка из војске, имао сам срећу да упознам Казуо Танаку, у то време студента историје уметности на Београдском универзитету. Из прве смо били блиски, а наши разговори имали су за садржај поезију, његове стихове које сам преводио, хаику поезију, сам дух поезије распршен у оно књига које само знали и умели да с дивљењем наводимо.

Књижица *С Калемегдана* настала је мучних деведесетих година, док сам свакодневно проводио дане на Калемегдану у бескрајним шетњама. После дуготрајних разговора са Јамасакијима, с Хирошијем и с Кајоко, и после помног рада с Хирошијем на превођењу Башоа, и Бусона, те антологије савременог јапанског хаикуа, имао сам поприлично знања о томе каква је и колико тешка форма хаику. Његова двојност, двострукост, формална и суштинска (значањска), била је неухватљива и чинила је основну вредност песме. Формално рез, пауза, цезура иза првог или другог стиха, наративна "скица", слика, непосредна, без употребе стилских фигура и симбола и њена дводелност, па суштинска веза са песничким унутрашњим осећањем, све је то по себи била поента

без "наше", или "европске" изведене поенте. Док сам писао ове хаике знао сам ипак да је њихова вредност најпре културни контекст, Београд, па сам често остајао само с голим формалним одликама хаика. Не, није нимало лако писати хаику, мада нам се то почесто чини. Акварели Туцовића који су драгоцени, доприносе свакако ублажавању мана моје књиге.

Ја вам за ову прилику нудим једну ширу "друштвену" слику:

Јесења магла.
Окренуо нам леђа
Весник победе.

О ПИСЦУ

Срба Митровић (1931), песник, преводилац и антологичар. Прве песме објавио је у априлском броју часописа "Дело" 1970. године. Својом првом књигом сматра, како сам каже, сепарат из часописа "Дело" (3, 1971) насловљен "Rоследњи spomenik i Metastrophae", који је објављен добротом Боже Вукадиновића, уредника. Тако је у свему ово пред вама (*Мајлине, сазвежђа*) седамнаеста књига његових оригиналних песама. Набројмо их:

Нолит је 1972. публиковао потпуну и исправљену, потом запажену и у штампи оглашену за књигу године, збирку песама *Мејсастрофе. Ойкорачења* је издала Матица српска (уредник А. Тишма) 1975. године. Матица српска је такође објавила 1983. књигу *Погне на Теразијама*. Збирка *Ойис и шруње* изашла је 1984. код београдске "Просвете". Матица српска 1991. штампа збирку *Шума која лебди*. У ауторовом издању 1992. Драслар партнер публикује поему "Библиотека - *Асиметрични шрићих*". Новосадски "Светови" 1993. издају преломну, седму ауторову књигу *Жаоба*. После Сићевачке колоније 1994. "Просвета" из Ниша објављује пригодни ауторов канцонер *Лосићина - џејџејке сићевачкој грозда*. Године 1996. Матица српска доноси најпознатију ауторову књигу *Снимци за јанораму (из јонора)*. Београдски "Рад" 1999. штампа збирку *Узмицање - Касне јесме*. "Народна књига/Алфа" објављује 2002. књигу *Ноћ и сан*. Године 2003. НБ Стефан Првовенчани и Књижевни клуб из Краљева издају збирку *Разјовети и вршлој*. Исте 2003. код Драслара из Београда излази књига *Изабрране 1970-2003*. *Гозба* је штампана код "Народне књиге/Алфа" 2004. "Откровење" из Београда 2006. објављује књигу *С Калемејдана - јесења хаику сликовница*, насталу читавих десет година раније.

Поменимо овде пригодно, поводом Змајеве награде, издање Матице српске, *Поезија Србе Мишировића* из 2000. године, које доноси биографске и библиографске податке (непотпуно) уз критичке оцене и приказе Митровићевих књига.

Митровић је приредио и највећим делом и превео, две значајне и обимне антологије модерне енглеске (1992) и америчке (1994) поезије код "Светова" из Новог Сада (уредник Јован Зивлак). Објавио је више књига и обимних часописних избора поезије најпознатијих енглеских и америчких аутора, Одена, Ларкина, Ловела, Хинија, Беримена, Дагласа Дана, Хуга Вилијамса, Џона Ешберија, Карвера, Малдуна, Стиви Смит, Роберта Блаја, Дениз Левертов, Роберта Крилија, Дејвида Ентина и других. Ту је у свему преко 20.000 преведених стихова. С Широшијем Јамасакијем преводио је новију јапанску хаику поезију (Антологија *Четири годишња доба* у избору Кајоко Јамасаки, прво издање 1994. године код Нове Холдинг Д.О.О. и друго, исправљено издање 2003. код СКЦ-а), а наставак ове антологије објавио је недавно (2006) "Рад" под насловом *Мајлено звоно*. Поред тога, са Широшијем Јамасакијем, преведене су изабране хаику песме највећег јапанског песника Мацуа Башоа *Сшари рибњак* и објављене код "Народне књиге" 1996. године, као и изабране хаику песме Јосе Бусона *Пролећно море* објављене код "Рада" 1999. године. Митровић је преводио још неке модерне јапанске песнике с енглеског језика и у тандему с Кајоко Јамасаки с јапанског језика.

У свему, Митровић је до сада, скупа са својим књигама песама, издао више од 40 књига.

Године 1989. примио је Повељу и рељефну плакету "Гордана Тодоровић" за остварено књижевно дело, 2003. диплому општине Сврљиг за постигнуте резултате у књижевности и 2006. "Мајску плакету" општине Сврљиг као "песник и публициста".

Добитник је више књижевних награда:

1991. године "Милан Ракић" за књигу *Шума која лебди* од Удружења књижевника Србије;

1992. године "Милош Н. Ђурић" од Удружења књижевних преводилаца Србије за *Антологију енглеске поезије 1945-1990*;

"Микину чашу" за рад у Књижевној колонији у Сићеву 1994. године;

"Исидора Секулић" из Фонда Исидоре Секулић при Скупштини општине Савски венац, за 1996. годину, за књигу поезије *Снимци за панораму (из њона)*;

"Бранко Миљковић" за најбољу песничку збирку 1996. године, диплома и скулптура "Јупитер на престолу" за књигу *Снимци за панораму (из њона)*;

"Змајева награда" Матице српске за 1999. годину за целокупно песничко дело, а поводом књиге поезије *Узмицање*;

Награда "Удружења књижевних преводилаца Србије за животно дело" 2001. године;

Награда "Кондир Косовке девојке" и диплома Дома културе у Грачаници 2003. године.

Појединачне Митровићеве песме превођене су спорадично на више светских језика (енглески, француски, словеначки, пољски, бугарски, итд), но најобимније је заступљен на јапанском у *Чиијанци источноевројске и средњоевројске књижевности* у издању Michitani Co. Токуо (десет песама и девет хаикуа), а у преводу еминентног преводиоца наше литературе на јапански, г. Казуа Танаке.

Срба Митровић (1931-2007) ступио је на поетску сцену уобичајеним путем, на неуобичајени начин. Као потпуно зрео песник, прву збирку *Метасирофе* објавио је у Нолиту 1972. Књига, која је привукла велику пажњу и добила сјајне оцене, публикована је, дакле, када је песник већ навршио четврту деценију. К томе, било је то у време када су значајна песничка имена, генерацијски му блиска, Миодраг Павловић, Васко Попа, Иван В. Лалић и Јован Христић - била увелико утемељена.

Друга књига, *Ойкорачења* (1975), значила је неочекивани пад, и након одбијања у Нолиту, аутору је донела разумљиво нерасположење и скепсу, које је, по песниковом сведочењу, Васко Попа, угледник ове издавачке куће, усрдно настојао да ублажи. Рукопис је, захваљујући Александру Тишми, као уреднику, објављен у Матици српској. "Прошао је, а ја ипак знам да је то моја, мислим, најслабија књига", каже песник, у свом посве искреном сведочењу (*Поезија Србе* "Митровића", Матица српска, Нови Сад, 2000). У "Просвети" је 1984. публикована збирка *Ојис и шруње*, но ипак, у овом периоду, Срба Митровић је остао готово повлашћени аутор Матице српске, чији му је пробирљив уреднички тим (Раша Попов, Владимир Копицл, Миливој Ненин, Мирослав Ранков и Јудита Шалго) објавио три књиге: *Подне на Теразијама* (1983) *Шума која лебди* (1991) и *Снимци за јанораму* (1996). Управо последњим од ових наслова, Срба Митровић постаје не само етаблирани песник, већ и стваралац посебно уважен, чак и међу генерацијама сасвим младих песника. Другачији од свега владајућег на тадашњој поетској сцени, склон апаратном и истраживачком у свом прегнућу, а хуморности, екстраваганцији, заобилажењу стилског чистунства, отвореном изразу и слободном стиху, Срба Митровић се децени-

јама доследно кретао унутар својих изабраних сфера: између самоиспитивања и аутоироничних опсервација, на омеђеном и опскурном простору животних мена, узимајући себе "као узорак" у стваралачкој реторти, у којој су реминисценције поетских љубави и почаст прецима, помешани са неумољивим диктатом биолошког ограничења и неминовности регресија. Овај, условно схваћени "лет у месту", повод меланхоличним сагледањима људске судбине, историјских и урбаних устремљености ка увек новој тачки застоја, лома и краха, постаје базна тачка Митровићеве поезије и његових апокалиптичких пројекција, које, парадоксално, не израстају из нечет удаљеног и непријатељског, већ из најближег и најутроженијег, из генетске детерминисаности и самог устројства људског бића, које нам у сваком часу поклања новог, непознатог двојника, што пристиже из властитих лугања, слабости, омеђења и пада - из слепости чула, неумољивости материје и нагона - из којих се извијају немоћ и ћутња, и једва освојиви пропламсаји отпора - дух и песма.

Посебну профилираност Митровићевом поетском подухвату подариће паралелни песников ангажман, који је оснажио и освежио његове поетичке премисе, и још више га приближио генерацијама млађих стваралаца. Његов посвећени преводилачки и антологичарски рад, крунисан објављивањем антологија модерне енглеске и америчке поезије ("Светови", 1992. и 1994), изнео је на нашу књижевну сцену читаву мапу инспиративних кретања и промена, зачетих у песничком енглеском језику након 1950. Налазећи, у том раду, између свега другог, и дубински провокатив ширењу властитих поетичких алтернатива, и читаву скалу охрабрења за свој отворени и неконвенционални песнички концепт, Срба Митровић је, у покретним, нефиксираним мрежама песничких мотива англоамеричке поезије, усмерених ка модерном времену, свакодневици и песничим ауторефлексијама, као и новом фундусу облика и стилских решења, видео подстицаје за мотивске акценте, посве лични поетски тон, као и за формалне и језичке иновације у својој поезији. "Мислим да је превођење поезије врло добра школа писцу. Осетити богатство свог језика, опипати различите варијанте

стиха, изабрати праву, једину реч тако насушну, све то даје самоувереност и лепоту писању. Било је година када сам неуморно преводио и писао своје стихове и ништа није сметало једно другом", сведочи песник о том подстицајном искуству. А ови додирци су уистину ферментирали, остављајући благотворан траг у ономе што је Срба Митровић слутио и годинама потврђивао као свој узнемирани предео лирике, у залеђу код нас још увек снажне модерне, као објаву другачијих поетичких визија, особеног, трагичног, упитног, унутарњим дијалозима прожетог, несаничног и живог стваралачког рукописа.

Дијалогске тезе и оспоравања, од самог почетка дају карактер притајених тензија исповедно интонираном писму Србе Митровића. И када је конфесионална, ова лирика носи двојни смисао, који сваком детаљу видљивог и конкретног даје значење колебљивог упоришта, као што и уверљивост сензација и рефлексивна означава флуидним и произвољним, све док не буду смештени у крхке шкољке, чулно провериве омотаче речи и звука. Тај инструмент што непосредно спроводи и осећа оно што саопштава, а своје арије проверава у контрапункту, двојним ехом, померањем, каткад оштрим и јетким, каткад контемплативним, од једне до друге опозитности бића и могућности стиха, представља вид оног "прихватљивог" простора и тона песме, како је скромно истицао, у коме и тело и душа, подједнако, обитавају у лавиринтима немоћи и слепила, чинећи песника Хомером свакодневља, коме ноћ и "несанични сан" обећавају тек краткотрајне пробљеске сазнања.

Тихи лирски диспут у поезији Србе Митровића не само што је извор варирања песничких мотива у каталогу егзистенцијалних слика, он је и својеврсни поетски опит, у коме су размере и опсези постављених питања начин да се спутаност и самерљивост видика, у пуком и голом "експерименту опстајања", раскриле и мноштвом алтернатива уведу у особену проверу лирског чула и видела, којима се куша снага осета и промишљана - да се самом бићу поезије, наиме, повери осматрање животних факата уплетених у граничне тачке постојања, и онај њихов низ што чини људски живот, једну

судбину. Понајпре ону, проматрањима и искуству најдо-
ступнију - сопствену.

Стога је симболика овог поетизованог "незнања", и
поетике "приближности", увод у читање поезије Србе Митро-
вића, а у суштини пледоаје за методологију која је у нашу
поезију краја претходног века увела поступак лежерне нара-
ције, технику разломљене слике, мозаичких склопова и
промењивих ситуација, од којих је свака пројекција и
конкретног и могућег искуства расапа, слабљења, уздизања
и пада, један увек нови потез, и право на исправку, у осва-
јању немогуће тачности - претекст за малу песму - крхотину,
фрагмент, сажету противност, као непосредни увид у
животни апсурд, јад и сјај "наших чињеница". Окретање
"расположивом", ономе што је познато из реквизитаријума
основних појмова и њихових значења, друго је име пак за
поетички отклон од великих арматура смисла, митопоетских
пројеката, и основ ауторове "поетике дословности", као
непрекидног поетског *йокушаја*, који у свом немистифико-
ваном виду и зачудностима којима нас запоседа енигма
постојања и нарастање природних затамњења - у клизном,
покретном филму *оистајања у неистајању* - испрекидану
серију наших увида, као траку у сегментима и секвенцама,
или очице скидане мреже, поетски плете око неразумевања
апсурда трајања, где смо сваког трена "жељни разумевања
неразумљивог", у искрицама видела, док и сами постајемо
све невидљивији на екранима општих промена.

"Поетика дословности", пред стварношћу која се наме-
ће као неограничена сукцесија слика, ситуација и сензација,
и сама разлаже своје захтеве, те у различитим текстуалним
формама, ван строгих оквира, продубљује или исправља и
дописује већ настале опсервације и слике. Живот као проје-
кат варљивости, у коме је видљиво обиље и растакање форми
само одраз невидљиве суштине, принцип песничке "тачно-
сти" неминовно уводи у контрапунктну игру двојних фено-
мена, што оспоравају важност универзалне формуле, и чита-
ву стваралачку авантуру, у узбурканом пољу свакад новог
животног искуства, које се исказује као магловити, флуидни
ток, урањају у серију записа, *ионовљени йокушај*, што својим

системом метаморфоза нуди поетску отвореност, логику одба-
чене формуле, приправност на одсуство великог и високог
захтева, негујући скромно, трпељиво саображење песме апро-
ксимативном, сумњама изложеном разломку окушних, про-
веривих а већ у следећем трену неухватљивих призора, све-
дочећи, у сваком трену, о себи другачијем - говорећи, на име,
о јединој поузданости структуре свега као непрекидној, пони-
штавајућој промени.

Веристички призори - амбијентална сведеност на урбани
простор, свој крај, дом, собу, лежај, себе сама, на свакоднев-
ну помоћ малих, драгих ствари, што чине могућим удисај
живота - одблеснути у двострукој пројекцији надстварних
нагласака - песника голих реалности претварали су у мета-
физичара свакодневља. Саопштавајући, неприкривено, истину
о човековој егзистенцији, прикраћеностима људског бића,
и неизбежностима које га чекају, Срба Митровић свој стих
урања у дубља питања људске природе и оних закона који
је одређују. Та отвореност га чини блиским водећим ствара-
оцима не толико наше, колико светске модерне поетске сцене,
можда, пре свих, енглеском песнику Филипу Ларкину, чије
је албуме свакодневља и самоироничну, храбру загладаност
у отворене тачке људске патње и замицања у прохујалост,
тако инвентивно преводилачки тумачио, али и Роберту
Ловелу, чије су *Скице из живота* провоцирале његову стил-
ску отвореност, беспштедна самоосматрања, и визију "кли-
зног корена" човековог трајања, а тиме и сумњу у заустављену
слику и довршене форме истина. Ловелове "слике из снова"
који нису идеализована верзија реалности, већ неугодно,
трпељиво бивање међу непознаницама ишчезавајуће прош-
лости и нејасне будућности, без сумње су снажили ону врсту
јаснијеј вида, коју је Срба Митровић још у раним етапама
рада (*Библиотека*, 1992) одабрао као упориште својој *поетици*
калеидоскојској ока, примереној склоности слика да "пер-
мутирају и беже", одвијајући се у аутентичном нескладу,
мењајући места, претварајући догађајно у упамћено, у арте-
факт прошлог и колебљиву претпоставку будућег, у "недо-
вршено гледање страве".

На том двојном плану - флуидности и нечиткости општег
тока ствари - и потреби да се оне привременим формама са-

знања, у кратком вербалном снимку и муњевитим проицањем животне суштине, ухвате и назначе, поезија Србе Митровића је на сталном трагу модерне *поетске скице*, која најверније исказује импулс аутентичног казивача, чији запис, уместо укочености слике, представља вибрантан вербални рам, испуњен увек новим непосредним призором, заправо остварује ону помериву двојност, чији додири и преклапања, како каже један Ловелов стих, чине снимак "појачан животом".

Окосница - која је спојила успешан поетски почетак 1972, и најзрелије књиге Србе Митровића, остварене у различитим формама опита којима је подвргао поетску слику, као и могућност речи да дочара и стабилност и промену, да одрази хаотичну, узнемирену реалност у посве јасној перцепцији - недвосмислено указује да је основна песничка преокупација остала непромењена. Као што га је, од свих стварности, одувек и трајно, највише провоцирала она, најнепосредније уплетена у човеков живот, у његову личну историју ван историје, која промиче у њему самом, између приче о прецима и потомцима, рођења и смрти, у свему најчешће затајеном, заклоњеном - у заточености унутарњом самоћом тела, страхом, слабостима и сломом, потцртаним сликама које имају заједничко порекло и суштину - исти "проточни корен" - у "бистрој реци одласка".

Поезија се, у суштини, увек бави унутрашњим - људска историја је оно што се одвија у телу, и у души, која је и сама, нимало нестварна, безмерно осетљиви спроводник патње чула и укрштених спознаја, што човекову трајашност уписују у свеколику фреску бивања, где је "читав умирући свет", како би рекао Ортега, "окружен раскошном свечаношћу сопствене смрти". Мајстор апокалиптичких призора савремености, урбаних отуђења и фрагментизоване реалности новог доба, Срба Митровић је пре свега песник интимне драме најсажетијег и најуверљивијег израза - драме тела - у којој још видљивији бивају неочекивани, надреални обрти судбине, којима ехо душе и истинољубива игра духа дају зрачећу енергију, а двојном знаку пролажења, и заточености, у "процепу људском" дарују снагу апстрактнијег, или, потпунијег реализма.

Тако је *парадокс поемаирања*, уочљив у свакој песничкој књизи и песми, усредсређен на "разговор у врлогу", на будност сна, и напокон, у тестаментарној збирци Србе Митровића, која је пред нама, на речиту напетост контроверзи појмова *мајлине* и *савезења*, на *сабраности* у *мраку*, пуну вредност секвенце, пробљеска истине, која чува свој стварносни траг, свој телесни, органски белег, а одише при том емоцијом и сазнањем, у непорецивом фрагменту и у муњевитости речи-слике. Та бритка и вишезначна животност поетског знака особито се истиче на мекој, покретној подлози Митровићевог меланхоличног писма. Његов стих је истовремено и носилац мелодије и њеног расапа, а песма - свест о недовољности - у својој унапред прихваћеној лелујности, трагање је за вишеобличношћу, сред контроверзи лирске структуре, на *маји сиварања*, која клизи по никад пронађеној потпуности, а износи на површину, из својих нутарњих буђења, тек блиставост ухваћених ивера, истину "једног искиданог трена".

Готово у тону метафизичке распре, коју носилац лирског, сама душа води са собом, у свету чула, материје, или спољашњег времена, *Метастирофе* су потоњим збиркама пренеле и притајену распру о моћима и заблудама поезије, која прожима дубоке опреке постојања, човеково нутарње биће, лирску суштину, али и творца песме - прозваног и позваног да о себи сведочи мером изнађене равнотеже и "здраве разумности". Та унутарња "мапа света који не стари", подударна је са лелујавим видним пољем, али утолико пре ојачана ужљебљеношћу у "одсеке своје ритмичности". Калеидоскопски њен видокрут креће се у два смера: покретом секундаре, која довршава пут, у секвенцама понад понора (*Снимци за јанораму*) - право ка паду у извесност нестајања (*Узмицање*, 1999), али и у сасвим обрнутом смеру. Јер "унутрашње небо" *Метастирофа* указало је и на облике *здружених различитости*, а читав опус Србе Митровића заправо сугерише да нас два света подржавају и хране, и да припадамо обома. Збијени, непрозирни уздах стиха-секвенце тако добија своју противтежу у расвиту, "ђердану ружичастих звезда". У напоредном речнику нестајања и заустављеног времена, наиме, ослобађа се енергија "продуженог трена", који нас утемељује у значају

и тежини свега у чему уистину јесмо, обасјава наше суштине, уводи их у трајање, у простор бића. И ето нас у топлој поднебљу, светлуцању мрака, где ничија земља и "тријумф узалудности" остављају свој другачији, смислени траг, где постајемо "нешто трајније, а слично/ Ономе што једном можда већ смо били" (*Ојис и шруње*). Час лебдења понад понора, умилна чар гозбе света, која пуним спектром дочарава драж виђеног, дотакнутог и доживљеног, твори осетљиво ткиво најлепших песама Србе Митровића, али и енигматику *заједничке* шаре, коју исписују ерос и танатос у свом загрљају, као одложени пад, инаугурисан збирком *Шума која лебди*, а разуђен у књигама објављеним између 1993. и 2004. године: *Жаоба*, *Лосијина*, *Ноћ и сан*, *Разговори ил врилои* и *Гозба*. Поетски склоп те одмерене несамерљивости, "дути трен" поетског знака, парадоксе постојања уводи у суштост судбине, као привид помирења, пацификацију, поглед с временских теразија на простор интимног света, сажет у "чисти знак бића". У одах - трезвени час, без наде, али уписан у трајање - где ништа није само ништа, већ и "нешто такође".

Ово искуство здруженог трена, "сабијен бескрај", који покрива свет, узорак сагласан бићу, утиснут у саму твар универзума - као и маестрална стратегија освајања пуне, појачане реалности, у визији прожимања два света којима припадамо и који у нама размењују места - изводе нас из шума времена и уводе у континуум постојања. Поверени језику, удружују се у моћ поетског чуда да нас утврди, у овом земаљским, топлим сазвежђима, у сегментима исијавајуће истинитости, као тачну, *видљиву судбину* на полеђини невидљивог.

И ова најједном прегледна, изнијансирана раван, ослоњена на елементарне вредносне тачке постојања, у сјају оријентира каквог сазвежђа, еманира и саму суштину лирске песме. Мајсторско писмо Србе Митровића, завршним покретом, у пуноћу остварења, прегледност облика и јасност структуре последње књиге, потезом сигурне руке прибира, као плашт из давнине, кључне знаке поетске пустоловине у којој живот, хаотична и болна појава неприлагођености и ишчезнућа, добија сновидни одраз своје путне карте. "Прач

и ништа" уведени су у ново лице света, у ћуфор природе, тихост васељене, и све што је драгост и вредност интимних сазвежђа траје, гласи се као свитац у ноћном прозору, или звезда, некоме, некад, и после нас. И када је у питању урбана балада, раскошна елегија, пламен чулности и реминисценција, или "окренути портре", као парадигма веристичког нонсенса, или расута ниска сведених секвенци "Сновида", па и хаику, писан у духу модерне поетске скице померивих форми древних истина - последња збирка Србе Митровића *разастире слику о универзуму промена*, који у своје клизно пространство преузима видљивост и невидљивост, *распростире око себе живе облике, раскошно воће нове гозбе, спреман да изнова подстакне и лирско писмо двојења, и здружења, које сведочи о њему самом истим гласом - живота и смрти.*

Јер, нимало апстрактно, тело, извор страха и претњи, није чиста материја. Његов речник пути благ је и опор: и свила и платно, на којима покрет руке и духа остављају, подједнако, трагове свог сазнања. Непоуздани "сведок нејасног постојања" тако постаје записивач трајања. А екстериорни вид интимне драме, и она сама, исписују ову стару и велику поетску тему као искидани лирски еп спољашње темпоралности, и трен унутарњег зрења, чисте лирике. У поетском знаку, као заједничком пољу картографије измичућих реалности, сусрећу се поетичка визија и снага окушане реалности, допирући до привилегованих домета песме, малих капсула духа, у које је утиснут говор тела, тренутно измирење пролазног и постојаног.

Последњу збирку, *Мајлине, сазвежђа*, као врхунац у низу успешних из претходног десетлећа, Срба Митровић је остварио управо у таквом односу реалних снага - у периодима клонућа, окружен породичом и пријатељима - а окренут у потпуности књизи у настајању. Писана управо у оној искиданости којој нас излаже свакодневица пуна немира и тега, о којој је поетски тако веродостојно сведочио, она је на делу показала узвратну моћ духа, последњег уздања онога ко ствара, поставши, сасвим реално, песниково "чудо немогућег" - одраз пуне стваралачке воље и концентрације снага - на измаку живота. Када је песник одлучио да прву

верзију књиге реорганизује и допуни, лета 2006, учинио је то у кратком времену, уверљиво, крупним резovima, написавши у исто време и десетак најуспелијих, можда и носећих песама ове збирке. Почетком 2007, довршена је и песма "За Кају" (Кајоко Јамасаки), дуго и стрпљиво дорађивана.

Како год да читамо ову тестаментарну књигу, у њеним преломљеним перспективама, супротстављеним расположењима, и тако карактеристичном разлиставању мотива и облика, она нам супериорно оцртава, а за времена која долазе и чува, портрет самог песника - боемску лежерност и свежину, суверену зрелост, хуморност и иронију, али и господствен, мудар дух барда. Подстиче нас да изговоримо оно што нисмо, а што је могло бити много пута речено пре - да је у оригиналности и доследној остварености дела Србе Митровића, на крају прошлог и почетком новог миленијума, наша савремена поезија добила не само непоновљивог репрезентанта, већ, ван сумње, и модерног класика.

Земун, мај 2007.

Тања Крајујевић

УЗ ОВУ КЊИГУ

Збирку *Мајлине, сазвежђа* песник Срба Митровић (1931-2007) је највећим делом написао, и завршио, током 2006. године. У потпуности је одредио не само њен књижевни облик, већ и све друго што књигу у издавачком смислу прати, припремивши белешку О писцу и предвидевши начин на који ће збирка бити опремљена, одабравши за корице рад Милана Туцовића, а уз то, као уобичајени портрет аутора, фотографију Љубомира Стојановића Бубе.

Књизи је прикључена последња песма Србе Митровића, "За Кају", написана почетком 2007, на којој је песник дуго радио, и која у потпуности припада целини овог рукописа. Приодат је овом приликом и текст "Овлашне белешке о хаику песмама и збирци *С Калемејдана*", замишљен као кратки поговор овој *Јесењој хаику сликовници*, објављеној 2006, у издању београдског "Откровења", који, међутим, није публикован. Овај записак се с правом може сматрати важним сегментом биографске белешке, који оцртава генезу песниковог бављења захтевним обликом традиционалне јапанске песме, и осветљава ауторово виђење поетског жанра којим се и као песник и као преводилац готово током целог стваралачког века бавио.

То је уједно, и омаж пријатељима, са којима је Срба Митровић деценијама сарађивао. Пре свих, Казуо Танаки, историчару, писцу и преводиоцу најзначајнијих имена српске књижевности на јапански - Иве Андрића, Васка Попе, Миодрага Павловића, Десанке Максимовић, и других - оснивачу Његошеве задужбине, добитнику њене значајне награде, као и признања Српског Пен центра, дугогодишњем личном пријатељу, који је недуго након песникове смрти и сам преминуо. Његов пепео расут је с Вишеградског моста у Дрину, а потом, 31. марта 2007. и са београдског Ушћа - у знак

истинске оданости култури и ауторима које је ценио и преводио. Ова белешка је у исти мах и посвета Кајоко Јамасаки Вукелић и Хирошију Вукелићу, значајним културним посленицима ангажованим на унапређењу културних веза Јапана и наше земље, и пријатељима, са којима је Срба Митровић годинама радио на преводима јапанске поезије на српски језик, као и Милану Туцовићу, који је, уз ликовни прилог књизи *Узмицање*, објављене у "Раду", 1999. године, израдио посебне аквареле за збирку *С Калемејдана*, а приложио, топло и усрдно, у договору са аутором, свој рад и за корице ове, тестаментарне књиге угледног песника.

Т. К.

САДРЖАЈ

Уводна песма	5
Сновид 1.	6
Јутарња песма	7
Стрепња	8
Наговештај	9
Дорћол	10
Двојица	11
О песмама	13
Добробит	14
Сновид 2.	16
Неповрат	17
Мини унучици	18
Крушка	20
Предговор	21
Невидљив, немиран	22
Разлике	23
Понизност	24
Зашто	25
Упућено себи	26
Сновид 3.	27
Јул	28
Шта се дешава	30
Целулоид	31
Пред видиком	32
Сан	33
Предосећај	34

Сновид 4.	35
Вратио си се	36
Два хаikuа	38
Дух обмане	39
Шта сад?	40
Радни напон	41
Непознат	42
Без одговора	43
Сновид 5.	44
Мртвачки сан	45
Човек	46
На размеђи	47
Народне песничке исповести	48
Два куплета	49
Сећање	50
Окренути портре	51
О томе	52
Лутање	53
Коб	54
Блиц	55
Сновид 6.	56
После кише	57
О прошлом	58
Нагло	59
Без одбране	60
Јад	61
У Вавилону	62
Су-мантра	63
Поговор	64
Сновид 7.	65
Прошлост је само игра	66
Тренажер	67
Тиха ноћи	68
Побећи	69
Животињство	70
Без речи	71

Грозд препун сласти	72
Крофна	74
Бежите од мене	75
Сновид 8.	76
Јава	77
Трептај	78
Намерник	79
Власт	80
За сада	81
Између стереотипа и чуда	82
Сажета историја	83
Дупло дно	84
Сновид 9.	85
Да ли?	86
Питање себи	87
Последње	88
Божићна песма	89
Орао	90
На крају	91
ИЗ БЕЛЕЖНИЦЕ	93
За Кају	94
Овлашне опаске о хаiku песмама и збирци <i>С Калемејдана</i>	95
О ПИСЦУ	97
Тања Крагујевић: Картографија измичућих реалности	101
УЗ ОВУ КЊИГУ	111

Срба Митровић
МАГЛИНЕ, САЗВЕЖЂА

*

Издавачко предузеће
РАД

Београд, Дечанска 12

*

Графички уредник
НЕНАД СИМОНОВИЋ

*

Лектор и коректор
МИРОСЛАВА СТОЈКОВИЋ

*

За издавача
СИМОН СИМОНОВИЋ

*

Штампа

Елвод-принт

Лазаревац

ЦИП - Каталогизација у публикацији Народна библиотека
Србије, Београд; 821.163.41-1; 821.163.41.09-1 Митровић С.

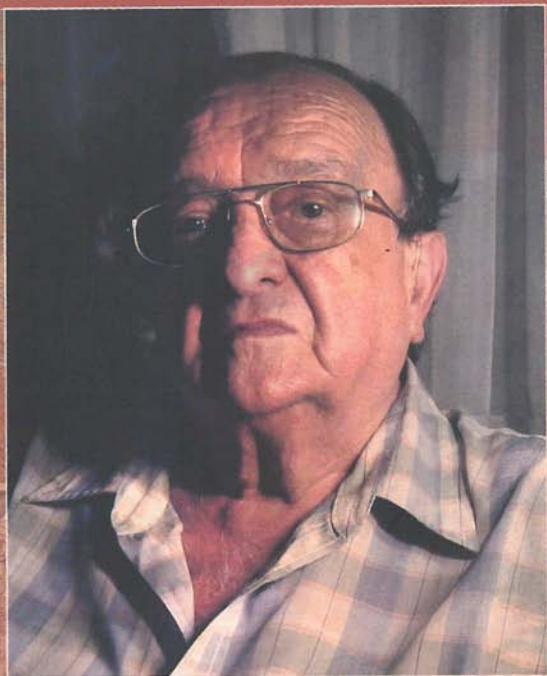
МИТРОВИЋ, Срба - Маглине, сазвежђа : (Сновидне мапе) /
Срба Митровић. - Београд : Рад, 2007 (Лазаревац : Елвод-принт). -
115 стр. ; 20цм. - (Библиотека Рад)

Тираж 500. - Овлашне опаске о хаику песмама и збирци С
Калемегдана : стр. 95-96. - О писцу: стр. 97-99. - Стр. 101-110: Карто-
графија измичућих реалности / Тања Крагујевић. - Стр. 111-112: Уз
ову књигу / Т. К. (Тања Крагујевић).

ISBN 978-86-09-00950-1

а) Митровић, Срба (1931-2007) - Поезија COBISS.SR-ID 141114892

Фото: Љубомир Стојановић Буџа, септембар 2006.

Како год да читамо ову тестаментарну књигу, у њеним преломљеним перспективама, супротстављеним расположењима, и тако карактеристичном разлиставању мотива и облика, она нам супериорно оцртава, а за времена која долазе и чува, портрет самог песника – боемску лежерност и свежину, суверену зрелост, хуморност и иронију, али и господствен, мудар дух барда. Подстиче нас да изговоримо оно што нисмо, а што је могло бити много пута речено пре – да је у оригиналности и доследној остварености дела Србе Митровића, на крају прошлог и почетком новог миленијума, наша савремена поезија добила не само непоновљивог репрезентанта, већ и модерног класика.

ISBN 86-09-00950-1

www.radbooks.co.yu